

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра цивільного права та процесу

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

**навчальної дисципліни «Сучасні проблеми альтернативного розгляду
цивільних спорів»**

вибіркових компонент

освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

081 Право (правозастосування– цивільно-правова)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри цивільного права та процесу (протокол від 28.08.2023 № 8)

Розробник:

1. Професор кафедри цивільного права та процесу, докт. юрид. наук, професор
Кройтор Володимир Андрійович

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ, канд. юрид. наук, доцент
Зайцев Олексій Леонідович.
2. Професор кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, канд. юрид. наук, професор Борисова
Валентина Іванівна.

1. Загальні методичні вказівки

Вивчення курсу «Сучасні проблеми альтернативного розгляду цивільних спорів» є важливим етапом на шляху поглибленого оволодіння знаннями про доктрини науки цивільного процесу та господарського процесу.

При підготовці до семінарського заняття здобувач наукового ступеня має мати на увазі, що семінарське заняття є однією з форм вивчення вказаного курсу і розпочинається з:

- ознайомлення зі змістом відповідної теми в анотації навчальної дисципліни; ознайомлення з питаннями, які заплановано розглянути на занятті; звернення до конспекту лекції;
- звернення до методичних вказівок лектора щодо особливостей вивчення даної теми; опрацювання рекомендованої для вивчення теми літератури, конспектування окремих положень, що стосуються питань теми;

Використовуючи підручники, навчальні посібники необхідно:

- добре засвоїти поняття, які є визначними /опорними/ для цієї теми і виділені в плані заняття; зробити в зошиті конспект основних положень теми, яка виноситься на заняття; продумати на кожне питання, що виноситься на обговорення, план відповіді – це допоможе зробити свою відповідь чіткою, логічною та послідовною;
- повторити основні положення та визначення з попередніх тем; ознайомитися з переліком запропонованих тем рефератів.

Ознайомлюючись з питаннями, які будуть обговорюватися на заняттях, варто звернути увагу, що відповіді на теоретичні питання повинні бути докладними та обґрунтованими, містити посилання на нормативно-правові акти.

Вирішення практичних завдань здійснюються у письмовій формі.

Усі складені документи зачитуються та обговорюються під час проведення занять.

Результати роботи здобувачів наукового ступеня оцінюються викладачем згідно із встановленими вимогами.

2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекцій	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів.	14	2	2			10	екзамен
Тема № 2. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ	30	4	4			22	
Тема № 3. Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	20	4	4			12	
Тема № 4. Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	16	2	2			12	
Тема № 5. Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ.	20	4	4			12	
Тема № 6. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ.	20	4	4			12	
Всього за семестр № 3:	120	20	20			80	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни		Вид контролю
	Всього	з них:	

		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів.	19	1	2			16	екзамен
Тема № 2. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи альтернативного розгляду цивільних справ.	34	1	1			32	
Тема № 3. Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	21	2	1			18	
Тема № 4. Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ.	21	2	1			18	
Тема № 5. Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ.	21	2	1			18	
Тема № 6. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ.	18	-	-			18	
Всього за семестр № 3:	120	8	6			106	

3. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1. «Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів».

Семінарське заняття «Альтернативний розгляд цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів».

Навчальна мета заняття: визначитися з основними доктринами альтернативного розгляду цивільних справ у системі форм захисту цивільних прав, свобод та інтересів та з впливом реформування приватного права на розвиток системи і форм цивільної юрисдикції.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;
заочна форма навчання – 2 години.

Навчальні питання:

1. Альтернативний розгляд цивільних справ як окрема форма захисту порушених, невизнаних та оспорюваних прав, свобод та інтересів.
2. Альтернативний розгляд цивільних справ та міжнародні стандарти справедливого судочинства.
3. Поняття та ознаки альтернативного розгляду цивільних справ.
4. Класифікація способів альтернативного розгляду цивільних справ. Прості та комбіновані способи альтернативного розгляду цивільних справ. Досудові та присудові способи альтернативного розгляду цивільних справ. Інституціональні та неінституціональні способи альтернативного розгляду цивільних справ. Змагальні, консенсуальні та рекомендаційні способи альтернативного розгляду цивільних справ. Наднаціональні та національні способи розгляду цивільних справ.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

- I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.
- II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань
 1. Основні форми та способи (правові інструменти) вирішення приватноправових спорів. При вивченні даного питання слід звернути увагу на такі форми захисту цивільних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, юридичних осіб та інтересів держави як судова, адміністративна, нотаріальна та громадська та слід знати основні риси названих форм захисту. Під формою захисту права в цивільному судочинстві варто розуміти обумовлену законом діяльність компетентних органів щодо захисту права, що полягає у встановленні фактичних обставин цивільної справи, застосуванні відповідних норм права, визначенні способів захисту права й винесенні рішення.
 2. Поняття та значення АВС. При вивченні даного питання слід звернути увагу на обсяг поняття альтернативних способів вирішення спорів, визначитись з їх завданням та видами. Слід виходити з того, що альтернативне вирішення спорів стосується будь-яких способів їхнього врегулювання за межами судових процедур.
Необхідно зауважити, що значення АВС встановлюється тим що суб'єкти суспільних відносин мають можливість самостійно встановлювати правила поведінки і контролювати їх дотримання, працює так званий механізм саморегулювання.

3. Виникнення та розвиток АВС. Вивчення цього питання, перш за все, передбачає дослідження історичного досвіду як зарубіжних країн, щодо виникнення та розвитку АВС, так і України, вцілому. Потрібно зупинитись на розгляді окремих наукових підходів та точок зору вчених які займались проблематикою щодо виникнення та розвитку АВС
4. Види АВС. При вивченні даного питання слід виходити з того, що АВС складається з видів (способів) які спрямовані на врегулювання конфліктів, тобто так званих процедур, за допомогою яких досягається мета АВС. В цьому питанні основну увагу потрібно зосередити на розгляді критеріїв поділу на види АВС. Встановити їх класифікацію.
5. Сфери застосування окремих видів АВС. При вивченні цього питання необхідно розглянути приватну та публічну сфери застосування окремих видів АВС. Що стосується приватної сфери, то необхідно звернути увагу на те, що такі види застосовуються за добровільного волевиявлення сторін, на противагу зверненню до суду (переговори, медіація (посередництво), третейський розгляд тощо). Стосовно публічної сфери, то вона пов'язана з врегулюванням спору в рамках цивільного судочинства: способи, спрямовані на досягнення компромісу (досудові переговори, досудове посередництво), способи, спрямовані на винесення рекомендованого рішення (досудовий спрощений суд присяжних) та способи, спрямовані на винесення обов'язкового рішення (досудовий арбітраж, приватний суддя).
6. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темві реферату.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Судова реформа в Україні.

Теми для рефератів:

1. Вплив реформування приватного права на розвиток системи і форм цивільної юрисдикції.
2. Судова система України: стан та перспективи розвитку.
3. Проблеми розмежування компетенції загальних і господарських судів.
4. Проблеми розмежування компетенції загальних судів і нотаріату.
5. Порядок розгляду справ в третейських судах.
6. Проблеми доступності правосуддя та юридичної допомоги.

Література:

Основна

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96>
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.

3. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
7. Господарський кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
8. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
10. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. No 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002>
11. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
12. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>
13. European Code of Conduct for Mediators of 2 June 2004. URL : <http://bgarf.ru/science/baltic-center-of-mediation-and-conflictology/normativno-pravovye-dokumenty/evro-kodeks.pdf>
14. European Convention on International Commercial Arbitration, Geneva, 21 April 1961 / United Nations Treaty Collection. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
15. Резолюция 35/52 Генеральной ассамблеи ООН «Согласительный регламент Комиссии Организации Объединенных Наций по праву международной торговли» от 04.12.1980 г. URL : <http://ua-info.biz/legal/basebi/ua-hmwdit.htm>
16. Рекомендация No R (81) 7 Комитета министров государствам-членам относительно путей облегчения доступа к правосудию от 14.05.1981 г. URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_133.
17. Рекомендация No R (98) 1 Комитета министров государствам-членам касательно медиации в семейных вопросах от 02.01.1998 г. / Практика разрешения конфликтов. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml
18. Рекомендація No Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й

сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf

19. Рекомендация No Rec (2002) 10 Комитета Министров государствам-членам по медиации в гражданских делах от 18.09.2002 г. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

20. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>

21. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

22. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.

23. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю. В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

Додаткова

24. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>

25. Корінний С.О. Альтернативні способи вирішення спорів та інститут судової медіації в адміністративному процесі України: виклад основних доктринальних підходів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4. Т. 3. С. 128-134.

26. Спектор О.М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2012. 244 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://iportal.rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua

6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>

7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ

Тема № 2. «Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ»

Семінарське заняття «Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ. Принципи правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ»

Навчальна мета заняття: визначитися з основними доктринами джерел правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 2 година.

Навчальні питання:

1. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів.
2. Міжнародні акти: міжнародні конвенції, типові (модельні) закони, рекомендації.
3. Особливості правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ в Україні. Національне законодавство у сфері альтернативного вирішення цивільних справ (Закон України «Про третейські суди», Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»).
4. Принципи правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів.
5. Система принципів правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.

II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань

1. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів. При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що дослідження проблематики джерел в праві є вельми актуальною та складною темою. При розгляді цього питання треба використати основні напрацювання в доктрині теорії права.

2. Міжнародні акти: міжнародні конвенції, типові (модельні) закони, рекомендації. При дослідженні цього питання необхідно детально зупинитись на аналізі наступних джерел: «Зелена книга з питань альтернативного вирішення спорів у цивільному і комерційному праві»; Рекомендація (2001)9 Комітету міністрів Ради Європи від 05.09.2001 р. щодо альтернативних судовому розгляду способам вирішення спорів між адміністративними органами влади та приватними особами; Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах»; Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж ЮНСІТРАЛ; Правила Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо арбітражу; Правила Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо медіації тощо.

3. Особливості правового регулювання альтернативного розгляду цивільних справ в Україні. Національне законодавство у сфері альтернативного вирішення цивільних справ. При дослідженні цього питання необхідно детально зупинитись на аналізі наступних джерел: Закон України «Про третейські суди», Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

4. Поняття та значення принципів альтернативного розгляду цивільних справ. При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що дослідження проблематики принципів в праві є вельми актуальною та складною темою. При розгляді цього питання треба використати основні напрацювання в доктрині теорії права.

5. Система принципів альтернативного розгляду цивільних справ. При дослідженні цього питання слід мати на увазі, що дослідження проблематики системи принципів в праві є вельми актуальною та складною темою. При розгляді цього питання треба використати основні напрацювання в доктрині теорії права.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Джерела правового регулювання альтернативного розгляду цивільних спорів в системі джерел права.
2. Міжнародні акти: поняття та значення в доктрині права.

Теми для рефератів:

1. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди».
2. Загальна характеристика Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж».

Література:

Основна

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96>
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.

3. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
7. Господарський кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
8. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
10. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. No 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002>
11. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
12. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>
13. European Code of Conduct for Mediators of 2 June 2004. URL : <http://bgarf.ru/science/baltic-center-of-mediation-and-conflictology/normativno-pravovye-dokumenty/evro-kodeks.pdf>
14. European Convention on International Commercial Arbitration, Geneva, 21 April 1961 / United Nations Treaty Collection. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
15. Резолюция 35/52 Генеральной ассамблеи ООН «Согласительный регламент Комиссии Организации Объединенных Наций по праву международной торговли» от 04.12.1980 г. URL : <http://ua-info.biz/legal/basebi/ua-hmwdit.htm>
16. Рекомендация No R (81) 7 Комитета министров государствам-членам относительно путей облегчения доступа к правосудию от 14.05.1981 г. URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_133.
17. Рекомендация No R (98) 1 Комитета министров государствам-членам касательно медиации в семейных вопросах от 02.01.1998 г. / Практика разрешения конфликтов. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml
18. Рекомендація No Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й

сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf

19. Рекомендация No Rec (2002) 10 Комитета Министров государствам-членам по медиации в гражданских делах от 18.09.2002 г. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

20. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>

21. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

22. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.

23. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю. В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

Додаткова

24. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>

25. Корінний С.О. Альтернативні способи вирішення спорів та інститут судової медіації в адміністративному процесі України: виклад основних доктринальних підходів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4. Т. 3. С. 128-134.

26. Спектор О.М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2012. 244 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.

6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>

7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ

Тема № 3. «Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ»

Семінарське заняття «Медіація як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ»

Навчальна мета заняття: визначитися з основними доктринами щодо поняття медіації (суть, основні риси та значення).

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 1 година.

Навчальні питання:

1. Поняття та правова природа медіації. Значення процедур медіації.
2. Види медіації.
3. Принципи медіації.
4. Суб'єкти медіаційної процедури.
5. Договір про проведення медіації, методики та етапи проведення медіаційної процедури.
6. Медіаційна угода та її виконання.
7. Національні практики медіаційних процедур, інтегрованих у цивільне судочинство.
8. Проблемні аспекти впровадження медіації в Україні та за кордоном. Загальна характеристика Європейського кодексу поведінки медіатора.

Методичні вказівки до кожного питання теми

I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.

II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань

1. Поняття та природа медіації. При вивченні даного питання слід встановити поняття медіації. Розглянути доктринальні та законодавчі підходи до визначення поняття медіація. Встановити її мету, завдання, функції та правову природу.

2. Принципи медіації. Під час вивчення цього питання необхідно визначити принципи медіації (низку керівних ідей та засад) які визначають її характер і зміст. Варто звернути увагу на те, що існують різні підходи до розуміння і визначення принципів медіації. Саме принципи медіації дають змогу виокремити її як самостійний вид незалежної професійної діяльності,

визначити правила її організації, а у разі відсутності або неузгодженості певних правових норм керуватися ними під час проведення переговорів.

3. Учасники медіації. Під час вивчення цього питання необхідно встановити суб'єктів правових відносин у процедурі медіації. Ними є сторони конфлікту (спору), їх представники (у випадку залучення до медіації адвокатів або інших фахівців), а також медіатор. Варто зазначити, що особливим суб'єктом медіації виступає медіатор – особа, що не має матеріального інтересу у сфері спірних правовідносин сторін і залучається до врегулювання спору на договірній основі. Медіатор має права і відповідні обов'язки, які покладені на нього у зв'язку з виконанням професійної діяльності. Медіатор не є учасником спірних правовідносин, на відміну від сторін, а виступає лише як суб'єкт правовідносин з урегулювання спору.

4. Види медіації. Під час вивчення цього питання необхідно встановити види медіації. Так, у науковій літературі виокремлюють присудову (судову) та досудову медіацію. Доцільно дати характеристику вказаним видам, розглянути доктринальні підходи.

5. Загальна характеристика медіаційної процедури. Під час вивчення цього питання необхідно надати характеристику медіаційній процедурі. Зазначити її складові компоненти, а саме: переговори сторін спору (конфлікту) та діяльності нейтральної особи – медіатора. Також, слід зупинитись на етапах процесу медіації з моменту прийняття сторонами конфлікту чи спору рішення про її застосування. Застосування медіації підтверджується угодою (договором) що уклали сторони. Предметом договору про проведення медіації є зобов'язання сторін та медіатора (медіаторів) провести необхідні етапи медіаційного процесу з метою вирішення спору, а також утримуватися від звернення до суду впродовж процедури медіації.

6. Сфера застосування медіації. Під час вивчення цього питання необхідно визначити сферу застосування медіації. Варто знати що така сфера є практично необмеженою. Процедuru медіації можна застосовувати у будь-яких конфліктах (спорах), зокрема цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також в кримінальних провадженнях та справах щодо адміністративних правопорушень за участю резидентів та нерезидентів, якщо сторони медіації погодилися, що процедура медіації буде проведена на території України.

7. Моделі медіації. Під час вивчення цього питання необхідно зосередити увагу на моделі медіації за допомогою яких сторони зможуть знайти найбільш вигідну форму цієї процедури вирішення спору, яка буде максимально узгоджуватись із їхніми інтересами, а також відповідати складності їхнього спору, характеру взаємовідносин між ними, очікуваннями щодо подальшої співпраці та іншим особливостям конфліктної ситуації. Необхідно дослідити у юридичній літературі різні моделі медіації, які відображають різноманітні теорії, види й стратегії.

III. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темі реферату.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Медіація як спосіб захисту сімейних прав

Теми для рефератів:

1. Вимоги щодо набуття статусу медіатора. Права медіатора. Обов'язки медіатора
2. Відповідальність медіатора. Європейський кодекс медіаторів
3. Механізми та міжнародні стандарти медіації в сфері інтелектуальної власності
4. Медіація як спосіб захисту корпоративних прав

Вирішення ситуаційних завдань.

1. Завдання №1

Светлова О.С. звернулась із позовом до суду про захист ділової репутації до газети та автора статті, посилаючись на неправдивість інформації щодо невідповідних умов праці на її підприємстві. Під час судового розгляду сторони виявили бажання скористатися процедурою присудової медіації, подавши про це клопотання. *Суд задовольнила клопотання та закрив провадження у справі. Чи відповідають дії суду ЦПК? Визначте види медіації та розкрийте їх зміст?*

Завдання № 2

Подружжя Колесніченко звернулось до суду із заявою про розірвання шлюбу за взаємною згодою. Під час судового розгляду сторони виявили бажання звернутися до медіатора для врегулювання конфлікту щодо майна. *Чи можливо укладення мирової угоди у таких справах?*

Література:

Основна

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. European Code of Conduct for Mediators of 2 June 2004. URL : <http://bgarf.ru/science/baltic-center-of-mediation-and-conflictology/normativno-pravovye-dokumenty/evro-kodeks.pdf>
3. Gap-Аналіз впровадження інституту медіації в Україні. URL : <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.pdf>
4. Рекомендация No R (81) 7 Комитета министров государствам-членам относительно путей облегчения доступа к правосудию от 14.05.1981 г. URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_133.
5. Рекомендация No R (98) 1 Комитета министров государствам-членам касательно медиации в семейных вопросах от 02.01.1998 г. / Практика разрешения конфликтов. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml
6. Рекомендация No Rec (2001) 9 Комитета Министров Ради Европы щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й

сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf

7. Рекомендация No Rec (2002) 10 Комитета Министров государствам-членам по медиации в гражданских делах от 18.09.2002 г. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

8. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

9. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.

10. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю. В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

11. Корінний С.О. Історичні основи розвитку інституту медіації як засобу вирішення та врегулювання публічно-правових спорів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 6. Т. 4. С. 82-86.

Допоміжна

12. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>

13. Bortnikova A. Criteria for the mediatability of a public-law dispute. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. No 6. P. 29-34.

14. Бортнік О.Г. Мирова угода в системі альтернативних способів вирішення спорів. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. №4. 2009. С. 216-222.

15. Біцай А. В. Дотримання конфіденційності посередництва адвокатом-медіатором в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 248-251.

16. Біцай А.В. Моделі медіації у світі та перспективи для України. *Право і суспільство*. 2013. No 6. С. 85-89.

17. Грень Н.М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 250 с.

18. Єфіменко М.Ю. Роль адвоката у процесі медіації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 13(2). С. 25-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13(2)_9)

19. Запара С. І. Поняття медіації та особливості її становлення в Україні та світі. *Порівняльне-аналітичне право*. 2015. No 3. С. 87-89.

20. Жорнокуй Ю. Поняття та правова природа категорії «корпоративний конфлікт» у структурі приватноправових відносин. *Підприємництво*

господарство і право. 2008. № 6. С.13-16.

21. Інтеграція медіації в судову систему України. Київ, 2017. 28 с. URL: <https://rm.coe.int/kyselova-t-mediation-integartion-ukr-new-31-07-2017/168075c1e7>

22. Корінний С.О. Альтернативні способи вирішення спорів та інститут судової медіації в адміністративному процесі України: виклад основних доктринальних підходів. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4. Т. 3. С. 128-134.

23. Корінний С.О. Історичні основи розвитку інституту медіації як засобу вирішення та врегулювання публічно-правових спорів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 6. Т. 4. С. 82-86.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://iportal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>

Тема 4. «Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ»

Семінарське заняття «Третейське судочинство як спосіб альтернативного розгляду цивільних справ»

Навчальна мета заняття: визначитись з основними доктринами щодо третейського судочинства як способу альтернативного розгляду цивільних справ.

Кількість годин:

денна форма навчання – 2 години;

заочна форма навчання – 1 година

Навчальні питання:

1. Загальна характеристика третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.
2. Поняття та правовий статус третейського суду. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди».
3. Види третейських судів.
4. Принципи третейського судочинства.
5. Вимоги до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду.
6. Компетенція третейських судів.
7. Порядок розгляду справ третейським судом.
8. Третейський розгляд цивільно-правових спорів громадян.
9. Третейський розгляд господарських спорів.
10. Рішення третейського суду.
11. Проведення у справах про оскарження рішень третейських судів.
12. Проведення у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.

Методичні вказівки до кожного питання теми

- I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.
- II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань
1. Загальна характеристика третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми загальної характеристики третейського судочинства, значення третейського розгляду цивільно-правових спорів.
13. Поняття та правовий статус третейського суду. Загальна характеристика Закону України «Про третейські суди». Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми поняття та правовий статусу третейського суду.
14. Принципи третейського судочинства. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми принципів третейського судочинства.
15. Вимоги до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми вимог до форми і змісту позовної заяви, що подається до третейського суду.
16. Компетенція третейських судів. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми компетенції третейських судів.

17. Порядок розгляду справ третейським судом. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми порядку розгляду справ третейським судом.
18. Третейський розгляд цивільно-правових спорів громадян. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми третейського розгляду цивільно-правових спорів громадян.
19. Третейський розгляд господарських спорів. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми третейського розгляду господарських спорів.
20. Рішення третейського суду. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми рішень третейського суду.
21. Провадження у справах про оскарження рішень третейських судів. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми провадження у справах про оскарження рішень третейських судів.
22. Провадження у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів. Під час розгляду цього питання особливу увагу слід звернути на проблеми провадження у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів.

Вирішення ситуаційних завдань.

1. Завдання №1

Внаслідок ДТП було заподіяно шкоду Іванову. Він звернувся до ТОВ «Будівельник», якому належав автомобіль «Камаз», водій якого спричинив ДТП, з вимогою про відшкодування заподіяної шкоди. Представник АТП запропонував Звонарьову укласти третейський договір про передачу спору на розгляд третейського суду. *Чи може третейський суд розглядати спори, що виникають із деліктних відносин? Коли сторони мають право укласти третейський договір?*

Завдання №2

Громадянину Орлову ТОВ «Монтаж» заборгувало заробітну плату.

Чи підлягає вирішенню відповідний спір третейським судом?

1. Заслуховування та аналіз доповідей рефератів.

III. Під час заключної частини заняття здійснюється аналіз результатів розв'язання ситуаційних завдань, перевірка правильності обраних методів; виявлення та аналіз причин допущених помилок; оцінка роботи; підведення підсумків; повідомлення теми наступного заняття; пояснення домашнього завдання - зміст, методика роботи з ним, включаючи посилання на теоретичний матеріал та перелік рекомендованої літератури для самостійного опрацювання.

Теми для рефератів:

1. Арбітраж як альтернативний спосіб вирішення спорів: поняття та сутність
2. Класифікація видів арбітражу
3. Стадії арбітражного процесу

4. Співвідношення права на судовий розгляд справи та права на застосування арбітражу для розгляду спорів
5. Арбітраж і національні суди України
6. Вирішення юридичного конфлікту за участю арбітра або колегії арбітрів
7. Процедура третейського розгляду

Література:

Основна

1. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV.
3. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
4. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. No 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002>
5. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
6. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>
7. Арбитражный регламент ЮНСИТРАЛ (пересмотрен в 2010 году) / ЮНСИТРАЛ. URL : <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>
8. Арбитражный регламент. Примириительный регламент / ICC — International Chamber of Commerce. URL : <http://www.iccwbo.org/Data/Documents/Buisness-Services/Dispute-Resolution-Services/Mediation/Rules/2012-Arbitration-Rules-and-2014-Mediation-Rules-RUSSIAN-version>
9. Регламент Международного коммерческого арбитражного суда при Торгово-промышленной палате Украины: решением Президиума Торгово-промышленной палаты Украины № 18 (1) от 17.04.2007 г. / Торгово-промышленная палата Украины. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/icac/ru/rules.html>
10. Регламент Морской арбитражной комиссии при Торгово-промышленной палате Украины : утв. Решением Президиума Торгово-промышленной палаты Украины № 18 (1) от 17.04.2007 г. Торгово-промышленная палата Украины. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/mac/ru/rules.html>
11. Регламент работы трудового арбитражу по розгляду і вирішенню

колективного трудового спору (конфлікт) : наказ Національної служби посередництва і примирення від 08.08.2008 р. № 95 / Національна служба посередництва і примирення. URL :

http://http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=252:2010-03-25-16-26-14&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

12. Резолюция 35/52 Генеральной ассамблеи ООН «Согласительный регламент Комиссии Организации Объединенных Наций по праву международной торговли» от 04.12.1980 г. URL : <http://ua-info.biz/legal/basebi/ua-hmwdit.htm>

13. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

14. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.

15. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю. В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

Допоміжна

16. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>

Тема № 5. «Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ»

Семінарське заняття «Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ»

Навчальна мета заняття: визначитися з основними доктринами щодо міжнародного комерційного арбітражу як різновид третейського суду в системі альтернативних способів розгляду цивільних справ»

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години;

заочна форма навчання – 1 година.

Навчальні питання:

1. Поняття міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів.
2. Види міжнародного комерційного арбітражу.
3. Переваги розгляду зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі.
4. Уніфікація міжнародного комерційного арбітражу.
5. Делокалізація міжнародного комерційного арбітражу.
6. Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу.
7. Допустимість третейського розгляду зовнішньоекономічних спорів.
8. Поняття, правова природа, види арбітражної угоди. Умови дійсності арбітражної угоди.
9. Докази у міжнародному комерційному арбітражі
10. Арбітражні витрати.
11. Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі.
12. Рішення (AWARD) та інші постанови міжнародного комерційного арбітражу.
13. Зміст арбітражної угоди. Обов'язкові та факультативні умови арбітражної угоди.
14. Стадії арбітражного процесу .
15. Судова юрисдикція та арбітрабельність цивільних справ по зовнішньоекономічним спорам.
16. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.
17. Порядок розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем.
18. Судовий контроль за арбітражними рішеннями.
19. Підстави для скасування арбітражного рішення.
20. Повноваження компетентного державного суду щодо арбітражного рішення.
21. Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

1. Поняття міжнародного комерційного арбітражу як альтернативного способу вирішення спорів.
2. Види міжнародного комерційного арбітражу.
3. Переваги розгляду зовнішньоекономічних спорів в міжнародному комерційному арбітражі.
4. Уніфікація міжнародного комерційного арбітражу.
5. Делокалізація міжнародного комерційного арбітражу.
6. Джерела правового регулювання міжнародного комерційного арбітражу.
7. Допустимість третейського розгляду зовнішньоекономічних спорів.
8. Поняття, правова природа, види арбітражної угоди. Умови дійсності арбітражної угоди.
9. Докази у міжнародному комерційному арбітражі
10. Арбітражні витрати.
11. Забезпечувальні заходи в міжнародному комерційному арбітражі.
12. Рішення (AWARD) та інші постанови міжнародного комерційного арбітражу.
13. Зміст арбітражної угоди. Обов'язкові та факультативні умови арбітражної угоди.
14. Стадії арбітражного процесу .
15. Судова юрисдикція та арбітрабельність цивільних справ по зовнішньоекономічним спорам.
16. Компетенція Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України.
17. Порядок розгляду справ міжнародним комерційним арбітражем.
18. Судовий контроль за арбітражними рішеннями.
19. Підстави для скасування арбітражного рішення.
20. Повноваження компетентного державного суду щодо арбітражного рішення.
21. Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Поняття визнання і приведення у виконання іноземного арбітражного рішення.

Теми для рефератів:

- 1.Способи виконання іноземного арбітражного рішення.
2. Підвідомчість і підсудність справ про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.

3. Порядок розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу.
4. Підвідомчість і підсудність справ про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.
5. Порядок розгляду заяви про скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.

Література:

Основна

1. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV.
3. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
4. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. No 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002>
5. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en
6. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>
7. Арбитражный регламент ЮНСИТРАЛ (пересмотрен в 2010 году) / ЮНСИТРАЛ. URL : <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>
8. Арбитражный регламент. Примириительный регламент / ICC — International Chamber of Commerce. URL : <http://www.iccwbo.org/Data/Documents/Buisness-Services/Dispute-Resolution-Services/Mediation/Rules/2012-Arbitration-Rules-and-2014-Mediation-Rules-RUSSIAN-version>
9. Регламент Международного коммерческого арбитражного суда при Торгово-промышленной палате Украины: решением Президиума Торгово-промышленной палаты Украины № 18 (1) от 17.04.2007 г. / Торгово-промышленная палата Украины. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/icac/ru/rules.html>
2. Регламент Морской арбитражной комиссии при Торгово-промышленной палате Украины : утв. Решением Президиума Торгово-промышленной палаты Украины № 18 (1) от 17.04.2007 г. Торгово-промышленная палата Украины. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/mac/ru/rules.html>
3. Регламент работы трудового арбитражу по розгляду і вирішенню колективного трудового спору (конфлікту) : наказ Національної служби посередництва і примирення від 08.08.2008 р. № 95 / Національна служба

посередництва і примирення. URL : http://http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=252:2010-03-25-16-26-14&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

4. Резолюція 35/52 Генеральної асамблеї ООН «Согласительный регламент Комиссии Организации Объединенных Наций по праву международной торговли» от 04.12.1980 г. URL : <http://ua-info.biz/legal/basebi/ua-hmwdit.htm>

5. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

6. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.

7. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю. В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

Допоміжна

8. Types of ADR — mediation; conciliation; arbitration; and counseling. URL : <http://www.treasury.gov.au/Policy-Topics/Business/Small-Business/Legal-Topics/Dispute-Resolution-Proceedings/Types-of-ADR>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>

Тема № 6. «Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ»

Семінарське заняття «Правова характеристика інших способів

альтернативного розгляду цивільних справ»

Навчальна мета заняття: з'ясувати основні доктрини щодо правової характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ

Кількість годин:

денна форма навчання – 4 години.

Навчальні питання:

1. Особливі національні практики альтернативного розгляду цивільних справ.
2. Переговори в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів
3. Претензійний порядок розгляду справи в системі альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів
4. Судовий міні-розгляд як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
5. «Суд з багатьма дверима» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
6. Приватний суд або «суддя на прокат» як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
7. Спрощений суд присяжних як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.
8. Попередня незалежна оцінка матеріалів справи та експертна оцінка в системі способів альтернативного розгляду цивільно-правових спорів
9. Інститут омбудсмена з правових питань як альтернативний спосіб розгляду цивільних справ.

Методичні вказівки до кожного питання теми:

- I. У вступній частині заняття здійснюється повідомлення теми, мети заняття та навчальних питань; мотивація навчальної діяльності; огляд та активізація раніше вивченого матеріалу.
- II. Під час основної частини заняття здійснюється встановлення зв'язку між темами та розділами раніше вивченого матеріалу; систематизація вивчених знань та розв'язання відповідно сформульованих ситуаційних завдань
 1. Інститут омбудсмена в системі АВС. При вивченні цього питання необхідно звернути увагу на поняття та зміст відповідного соціального та правового інституту, визначити види омбудсменів, визначити їх повноваження.
 2. Національна служба примирення та посередництва у КТС як АВС. Підлягають з'ясуванню національне та міжнародне нормативно-правове врегулювання діяльності Національної служби примирення та посередництва у КТС. Особливу увагу необхідно приділити повноваженням, процедурі та правовим наслідками вирішення КТС Національною службою.
 3. Роль нотаріуса в АВС. При вивченні питання необхідно визначити компетенцію та повноваження, у межах яких нотаріус може реалізувати

способи АВС. Звернути особливу увагу на переддоговірні спори, у яких нотаріус може виступати медіатором чи вести переговори: договори у спадкових правовідносинах, сімейних, направлених на відчуження майна. Визначити сфери виникнення конфлікту інтересів сторін у межах цих правовідносин.

4. Роль адвокатури в АВС. При вивченні питання насамперед звернути увагу, яким нормативними актами визначається діяльність адвоката, як суб'єкта, який має право застосовувати АВС, визначити переваги їх застосування порівняно з представництвом інтересів в суді. Необхідно зосередити увагу на медіаційних процедурах.

5. Консоліація та комбіновані способи АВС. У межах цього питання належить визначити способи АВС, які мають характер змішаних: («мед-арб», «міні-суд», «незалежний висновок експерта», експертна оцінка (*expert determination*), переговори з участю посередника (*facilitated negotiation* або *facilitation*), посередництво-арбітраж (*med-arb*), незалежне вирішення (*adjudication*), мініпроцес (*mini-trial*), встановлення обставин (*fact finding*), комісії щодо розгляду спорів (*dispute review boards*), приватний суд (*private judging*), попередня незалежна оцінка (*early neutral evaluation*) дослідити консолідацію як різновид процедури медіації, у якій єдиною відмінністю від традиційного розуміння медіації є надана посереднику можливість пропонувати сторонам свій варіант вирішення суперечки, хоча це не має для сторін обов'язкового характеру, розкрити зміст процедури.

III. Надалі необхідно вирішити відповідні практичні завдання за вибором викладача, який здійснює проведення заняття або зробити повідомлення по визначеній викладачем темі реферату.

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти:

1. Консоліація та комбіновані способи АВС

Теми для рефератів:

1. Інститут омбудсмена в системі АВС.
2. Національна служба примирення та посередництва у КТС як АВС.
3. Роль нотаріуса в АВС.
4. Роль адвокатури в АВС
5. Консоліація та комбіновані способи АВС

Література:

Основна

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Міжнародні стандарти судочинства. URL: <https://court.gov.ua/inshe/mss/>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: в редакції Закону

№ 2147-VIII від 03.10.2017. [URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15)

4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477- IV.

5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р., № 1402-VIII. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

6. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

7. Господарський кодекс України: Закон України від 06.11.1991 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

8. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>

9. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>

10. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. No 4002-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4002>

11. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the «New York Convention»)/ UNCITRAL. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en

12. Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters / EUR-Lex. URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>

13. European Code of Conduct for Mediators of 2 June 2004. URL : <http://bgarf.ru/science/baltic-center-of-mediation-and-conflictology/normativno-pravovye-dokumenty/evro-kodeks.pdf>

14. European Convention on International Commercial Arbitration, Geneva, 21 April 1961 / United Nations Treaty Collection. URL : https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&lang=en

15. Гар-Аналіз впровадження інституту медіації в Україні. URL : <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.pdf>

16. Арбитражный регламент ЮНСИТРАЛ (пересмотрен в 2010 году) / ЮНСИТРАЛ. URL : <http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-r.pdf>

17. Арбитражный регламент. Примириительный регламент / ICC — International Chamber of Commerce. URL : <http://www.iccwbo.org/Data/Documents/Buisness-Services/Dispute-Resolution-Services/Mediation/Rules/2012-Arbitration-Rules-and-2014-Mediation-Rules-RUSSIAN-version>

18. Інструкція про порядок визначення послідовності розгляду і вирішення колективного трудового спору (конфлікту) : наказ Національної

служби посередництва і примирення від 09.11.2005 р. № 124. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0124299-05#Text>

19. Положення про порядок забезпечення гарантій незалежним посередникам, членам примирних комісій і трудових арбітражів (трудовим арбітрам): наказ Національної служби посередництва і примирення від 13.07.2012 р. № 82 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3732:2012-07-27-14-13-12&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

20. Положення про трудовий арбітраж : наказ Національної служби посередництва і примирення від 18.11.2008 р. № 135. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=97:2010-02-25-15-07-59&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

21. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03.03.1998 р. № 137-9. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/137/98-%D0%B2%D1%80#Text>

22. Регламент Международного коммерческого арбитражного суда при Торгово-промышленной палате Украины: решением Президиума Торгово-промышленной палаты Украины № 18 (1) от 17.04.2007 г. / Торгово-промышленная палата Украины. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/icac/ru/rules.html>

23. Регламент Морской арбитражной комиссии при Торгово-промышленной палате Украины : утв. Решением Президиума Торгово-промышленной палаты Украины № 18 (1) от 17.04.2007 г. Торгово-промышленная палата Украины. URL : <http://www.ucci.org.ua/arb/mac/ru/rules.html>

24. Регламент роботи трудового арбітражу по розгляду і вирішенню колективного трудового спору (конфлікту) : наказ Національної служби посередництва і примирення від 08.08.2008 р. № 95 / Національна служба посередництва і примирення. URL : http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=252:2010-03-25-16-26-14&catid=6:2009-12-29-19-38-17&Itemid=22

25. Резолюция 35/52 Генеральной ассамблеи ООН «Согласительный регламент Комиссии Организации Объединенных Наций по праву международной торговли» от 04.12.1980 г. URL : <http://ua-info.biz/legal/basebi/ua-hmwdit.htm>

26. Рекомендация No R (81) 7 Комитета министров государствам-членам относительно путей облегчения доступа к правосудию от 14.05.1981 г. URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_133.

27. Рекомендация No R (98) 1 Комитета министров государствам-членам касательно медиации в семейных вопросах от 02.01.1998 г. / Практика разрешения конфликтов. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

28. Рекомендація No Rec (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами від 5 вересня 2001 р. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2001_9_2001_09_05.pdf

29. Рекомендация No Rec (2002) 10 Комитета Министров государствам-членам по медиации в гражданских делах от 18.09.2002 г. URL : http://www.commonground.org.ua/lib_law.shtml

30. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Товариства з обмеженою відповідальністю «Торговий Дім «Кампус Коттон клуб» щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 124 Конституції України (справа про досудове врегулювання спорів) від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>

31. Альтернативні способи вирішення спорів: навч. посіб. / М.Я.Білак, Ю.Д.Притика, О.М.Спектор, М.М.Хоменко; за заг. ред. Ю.Д.Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.

32. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.

33. Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб. / Г.В.Анікіна, Ю. В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

Допоміжна

34. Біцай А. В. Дотримання конфіденційності посередництва адвокатом-медіатором в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 248-251

35. Грень Н.М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 250 с..

36. Єфіменко М.Ю. Роль адвоката у процесі медіації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 13(2). С. 25-27. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13(2)_9)

37. Степаненко Т.В. Європейські стандарти медіації в цивільно-правових спорах та їх упровадження в Польщі та Чехії. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №3. С.131-135. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/32>

38. Степанова Т.В. Процедури примирення в господарському процесуальному законодавстві України: концептуальні засади та перспективи розвитку. *Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи: Матеріали Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції для викладачів, аспірантів та молодих вчених*. 30-31 березня 2012 р., м. Одеса. Одеса, 2012. Т. 2. С. 133-137.

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора України <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
5. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
6. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>